

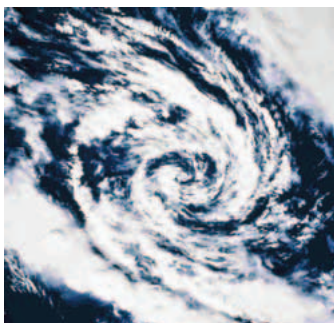

IEGUVĒ	SILTUMNĪCEKTA GĀZES	BIOĻĢISKĀ DAUDZVEIDĪBA
BŪTISKA IETEKME UZ VIDI	GLOBĀLI	KLIMATA PĀRMAIŅAS FOSILĀIS KURINĀMAIS

leguves rūpniecība: svētība vai **lāsts**?

leguves rūpniecība un klimata pārmaiņas

Apmēram 80 procentus no pasaules enerģijas patēriņa nodrošina fosilie energoresursi – ogles, nafta un gāze. Saskaņā ar Starptautiskās Enerģijas aģentūras prognozēm, globālais enerģijas pieprasījums 2030. gadā būs pieaudzis par 60 procentiem salīdzinājumā ar pašreizējo pieprasījumu. Taču fosilā kurināmā izmantošana ir nozīmīgākais siltumnīcefektu izraisošo gāzu (SEG) emisiju avots. Siltumnīcas efekta ietekmē siltums saglabājas Zemes atmosfērā, novedot pie vispārējās globālās temperatūras paaugstināšanās un dabiskā klimata regulācijas modeļa sagraušanas.

Neprognozējami laika apstākļi. © foe ewni

Pašlaik slēgtā High Marnham ogļu elektrostacija Anglijā.

© i. bracegirdle

Fosilais kurināmais. © dreamstime

Kopējās ikgadējās SEG emisijas ar katru gadu palielinās. Pēdējās trīs dekādēs emisijas pieauga vidēji par 1,6% gadā, bet oglekļa dioksīda (CO₂) emisijas no fosilā kurināmā izmantošanas pieauga vidēji par 1,9% gadā. Lielākais SEG emisiju pieaugums periodā no 1970. līdz 2004. gadam ir saistīts ar enerģijas piegādi un patēriņu, kā arī transportu. Pēdējie Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC)¹ ziņojumi apstiprināja, ka klimata pārmaiņām ir būtiska ietekme:

Pārtika un ūdens

Apgabali, kuros jau patlaban var izjust pārtikas trūkumu un sausuma risku, kā arī kuros trūkst resursu pārtikas importēšanai (gandrīz puse no iedzīvotājiem Āfrikas centrālajā, dienvidu un austrumu daļas valstīs nesaņem pietiekami daudz pārtikas), visticamāk izjutīs arī turpmāku labības ražas samazināšanos sausuma dēļ. Ūdens trūkums klimata pārmaiņu rezultātā radīs būtisku ietekmi uz iedzīvotājiem subtropu apgabalos, kur ūdens resursi jau pašlaik ir nepietiekami. Patlaban aptuveni trešā daļa no pasaules iedzīvotājiem (1,7 miljardi cilvēku) dzīvo valstīs ar ūdens nepietiekamību un tiek prognozēts, ka šis skaitlis līdz 21. gs. beigām palielināsies vēl par vairākiem miljoniem iedzīvotāju.

Ledāju kušana

„Iespējams pirmais un sliktākais (klimata pārmaiņu) efekts, kura rezultātus visvairāk izjutīs trūcīgā iedzīvotāji, būs saistīts ar kalnu ledāju straujo kušanu”². Patiesi, vairāk kā puse pasaules iedzīvotājiem ir atkarīgi no tiem ūdens resursiem, kas uzkrājas kalnos. Himalajos ir lielākā ledāju koncentrācija ārpus polārajiem ledājiem. Aptuveni 67% ledāju apbrīnojamais tempos atkāpjas, un klimata pārmaiņas ir atzītas par šī procesa galveno iemeslu.³

Migrācija

Temperatūras celšanās noved pie ūdens izplešanās, kas, savukārt, noved pie jūras ūdens līmeņa paaugstināšanās. Tiek prognozēts, ka pasaules okeānu ūdens līmenis celsies par 20 – 60 cm, ja SEG emisijas saglabāsies pašreizējā līmenī. Klimata pārmaiņu dēļ vismaz 1 miljards iedzīvotāju būs spiesti pamest savas mājas līdz 2050. gadam, tādējādi padziļinot jau tā plašo globālo migrācijas krīzi.⁴ Īpaši augsta riska grupā ietilpst Āzijas „megadeltu” valstis kā Vjetnama, Ēģipte un Bangladeša, kā arī mazās salu valstis.

Dzīvā daba un bioloģiskā daudzveidība

Pie vistrauslākajām ekosistēmām, kas saskarsies ar paaugstinātu izušanas risku, pieskaitāmi koraļļu rīfi, boreālie meži, kalnu biotopi, kā arī tās ekosistēmas, kas atkarīgas no Vidusjūras klimata. Augošā ūdens temperatūra un augstāks skābju līmenis okeānos negatīvi ietekmēs jūras bioloģisko daudzveidību. Jo straujāk paaugstināsies temperatūra, jo augstāks būs postījumu risks visos reģionos.

SKALA

IETEKMES

BŪTISKA IETEKME UZ VIDU	IEGUVĒ	SILTUMNĪCEKTA GĀZES GLOBĀLI	BIOĢOĢISKĀ DAUDZVEIDĪBA	
			KLIMATA PĀRMAIŅAS	FOSILĀIS KURINĀMAIS

SKALA

Kopumā, attīstības valstīs ir visjutīgākās pret šiem riskiem. Klimata pārmaiņas negatīvi ietekmēs attīstības valstu spēju tikt galā ar nabadzību, nodrošināt pieeju veselības aprūpes pakalpojumiem, izglītībai un enerģijai. Tomēr pētījumi vienlaikus arī parāda, ka problēma var tikt risināta, un reāli risinājumi pastāv. IPCC norāda, ka nākotnes „ievainojamība” nav atkarīga tikai no klimata pārmaiņām, bet arī no izvēlētajiem attīstības ceļiem. Ekonomiskie novērtējumi norāda, ka izmaksas neko nedarot, iespējams, pat vairākas reizes pārsniegs tās izmaksas, kas rastos nekavējoties uzsākot risināt klimata pārmaiņu problēmu. Nesen publicētais Sterna ziņojums⁵ norāda, ka ikgadējās izmaksas emisiju samazināšanai, lai stabilizētu CO₂ daudzumu atmosfērā, iespējams veidos ap 1% no IKP līdz 2050. gadam.

Neskatoties uz šo ziņojumu secinājumiem, Eiropas Savienība kopumā un dalībvalstu valdības turpina atbalstīt fosilā kurināmā izmantošanu ar tiešām subsīdijām, nodokļu atvieglojumiem vai caur savām eksporta kredītu aģentūrām, kā arī caur Starptautisko attīstības banku aizdevumiem vai garantijām.

Mūsu prasības

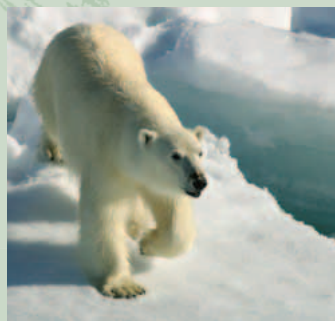
- Industrializētajām valstīm ir būtiski jāsamazina savas emisijas un jāveicina tīra attīstība attīstības valstīs, balstot to uz jaunām tehnoloģijām un atjaunojamiem energoresursiem, kā arī jāatbalsta klimata pārmaiņu adaptācijas pasākumi šajās valstīs.
- Ieguves rūpniecībai būtu jāpārtrauc postīt vidi un graut cilvēku dzīves visā pasaulē. Būtu jānosaka aizliegums visiem jauniem projektiem, kamēr no vietējo kopienu puses pilnībā netiek nodrošināta brīva, iepriekšēja un informēta piekrišana šīm darbībām.
- Eiropas Savienības valstīm, Eiropas Komisijai un starptautiskajām finanšu institūcijām būtu jābeidz izmantot starptautisko palīdzības finansējumu un citus publiskos resursus, lai subsīdētu milzīgu peļņu gūstošu starptautisku naftas kompāniju aktivitātes. Privātajām bankām un pensiju fondiem jābeidz investēt fosilā kurināmā ieguves projektos.

Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes 2007.gada publicētais novērtējums:

- Klimata sistēmas silšana ir nepārprotama un tā paātrinās;
- Lielākā daļa pārmaiņu notiek to ekonomisko aktivitāšu dēļ, kas emitē siltumnīcefekta gāzes;
- Pēdējo 100 gadu laikā Zeme ir sasilusi pa 0,74 °C, bet sasilšana visstraujāk norisinājās pēdējo 50 gadu laikā. Temperatūra arktiskajos apgabalos paaugstinājās gandrīz divreiz vairāk;
- CO₂ koncentrācija atmosfērā tagad ir visaugstākā salīdzinājumā ar koncentrāciju pēdējo 650 000 gadu laikā¹
- Vienpadsmit no pēdējiem 12 gadiem ir bijuši siltākie pēdējo 150 gadu laikā;
- Sasilšanas tendence jau ir atstājusi ietekmi uz visiem kontinentiem un okeāniem.
- Sagaidāms, ka šajā gadsimtā vidējā temperatūra paaugstināsies par 3°C (lai paskaidrotu izmaiņu būtiskumu: atšķirība starp šodienas vidējo globālo temperatūru un ledus laikmetu ir tikai 5 °C).

Ūdens līmeņa paaugstināšanās izraisa biežus plūdus Bangladešas zemienēs.
© g. m. b. akash

Samazinoties ledus segai polārajos apgabalos, Baltais lācis ir nokļuvis apdraudēto sugu sarakstā.
© n. alexandrov

- Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (Intergovernmental Panel on Climate Change – angļu val.) 1988. gadā nodibināja Pasaules Meteoroloģijas organizācija un ANO Vides programmu. Tā ik pēc pieciem gadiem sniedz visietekmīgākos novērtējumus par klimata pārmaiņām.
- Magrath, J.: Glacier melt: why it matters for poor people, www.oxfam.org.uk/what_we_do/issues/climate_change/downloads/glacier_melt.pdf, Oxfam, 6 May 2007
- An overview of Glaciers, Glacier Retreat, and Subsequent Impacts in Nepal, India and China, WWF Nepal Program, March 2005
- Human tide: the real migration crisis, Christian Aid Week Report, May 2007
- Sterna ziņojums pieejams šeit: http://www.hm-treasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/sternreview_index.cfm, October 2006

Šī fakta lapa ir tapusi ar Eiropas Savienības finansiālu atbalstu. Par šīs fakta lapas saturu pilnībā atbild Eiropas Zemes draugi, Nīderlandes Zemes draugi, Francijas Zemes draugi un CEE Bankwatch Network, un šeit paustie viedokļi ne pie kādiem nosacījumiem nevar tikt uzskatīti par Eiropas Savienības oficiālo pozīciju.

IETEKMES

PRASĪBAS

IPPC

ATSAUCES

KONTAKTI